

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****463. Interesujące chrząszcze (Coleoptera) stwierdzone w Górach Świętokrzyskich**

Interesting beetle species (Coleoptera) recorded from the Świętokrzyskie Mts.

KEY WORDS: Coleoptera, rare species, new records, Świętokrzyskie Mts., central Poland.

W trakcie prowadzonych przez autorów badań faunistycznych nad chrząszczami (Coleoptera) Gór Świętokrzyskich, stwierdzone zostało występowanie szeregu interesujących (rzadko notowanych, a w niektórych przypadkach nowych dla tej krainy) gatunków:

Rhysodes sulcatus (FABR.) (Rhysodidae)

– Świętokrzyski Park Narodowy [ŚPN]: obszar ochrony ścisłej [ooś] „Święty Krzyż” (UTM: EB03), 16 VIII 1990 – 1 ex. (martwy), leg. M. BIDAS [MB]; 16 VI 1996, 10 VI 1997 – liczne osobniki pod korą spróchniałych, leżących jodeł, obserw. MB; oddz. B-1, 10 V 2002 – kilka osobników w próchnie powalonych jodeł i buków oraz w locie, obserw. L. BUCHHOLZ [LB]; oddz. B-1, 2 V 2006 – 2 exx., w jasnobrunatnym próchnie powalonej jodły, w żerowisku *Ceruchus chrysomelinus* (HOCHENW.) (w towarzystwie larw i imagines tego gatunku), obserw. L. BUCHHOLZ et M. OSSOWSKA [LB et MO].

– ŚPN: ooś „Łysica” (DB93), oddz. C-1, 27 IX 2007 – 2 exx., w powalonym, próchniejącym pniu starego buka (próchno wilgotne, barwy jasnobrunatnej), obserw. LB.

Gatunek podany z Gór Świętokrzyskich przez SIENKIEWICZA (2004: [W:] Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce. IOP PAN, Kraków – AR, Poznań: 91-92) na podstawie informacji uzyskanych od drugiego autora oraz D. KUBISZA, dotyczących obserwacji tego gatunku w ooś „Święty Krzyż” w roku 2002. W krainie tej znany jak dotychczas wyłącznie z lasów objętych ścisłą ochroną od lat 20-tych XX wieku, posiadających cechy lasów pierwotnych, gdzie jest jak widać gatunkiem jeszcze dość często spotykanym.

Leptinus testaceus P. W. J. MÜLL. (Leiodidae)

– Pasma Zgórskie (DB63), 2 VII 1993 – 1 ex., w ściółce pod bukiem, leg. MB.

Osmoderma eremita (SCOP.) (Scarabaeidae)

– ŚPN: obwód ochronny Podgórze, oddz. 44a (DB94), 1 VIII 2007 – 4 exx. (wyróżnione larwy), w osiowym próchnowisku odłamanego (leżącego na ziemi) grubego konaru starego dębu, w pobliżu skraju boru mieszanego przy śródleśnej łące, obserw. LB et MO.

– ŚPN: ooś „Mokry Bór”, oddz. 30h (DB94), X 2007 – 7 exx. (larwy młodszego stadium i szczytki 1 ex. imago), w próchnowisku obumarłego starego dębu, w borze mieszanym, obserw./leg. LB.

Gatunek stwierdzony w ŚPN w latach 50-tych XX wieku (SZUJECKI 1958: Zesz. nauk. SGGW, Leśn., 1: 83-93) i od tego czasu z terenu tego nie podawany.

Omalisus fontisbellaquaei FOURCR. (Omalisidae)

- Kielce: Brusznia (DB63), 24 VI 1981 – 1 ex., leg. MB.
- Dobromyśl ad Kielce (DB63), 20 VI 1986 – 1 ex., 29 V 1998 – 1 ex., leg. MB.
- Pasma Zgórskie (DB63), 21 VI 1993 – 1 ex., leg. MB.
- Kielce: Baranówek (DB73), 3 VII 1993 – 1 ex., leg. MB.
- „Góra Rzepka” ad Chęciny (DB62), 31 V 2002 – 1 ex., 7 VI 2004 – 1 ex., leg. MB.
- ŚPN: obwód ochronny Podgórze, oddz. 62d (DB94), 10 VI 2007 – 1 ex., na skraju śródleśnej polanki, leg. LB et MO.

Opilo mollis (L.) (Cleridae)

- Pasma Zgórskie (DB63), 3 VI 1996 – 1 ex., strząśnięty z suchej gałęzi lipy, leg. MB.

Korynetes caeruleus (DEG.) (Cleridae)

- Kielce (DB73), 11 VI - 13 VII 1991 – 4 exx., na usychających topolach, leg. MB.
- Słowik ad Kielce (DB63), 18 V 1996 – 1 ex., leg. MB.
- ŚPN: ad Psary-Kąty, oddz. 19, „Gajówka Kąty” (DB94), 6 VI 2007 – 1 ex., na ścianie drewnianej stodoły, przy psim kojcu, leg. LB et MO.

Necrobia rufipes (DEG.) (Cleridae)

- Kielce (DB73), 13 V 1989 – 1 ex., leg. MB.

Eucinetus haemorrhoidalis (GERM.) (Eucinetidae)

- Kielce: Białogon (DB63), 15 IX 1987 – 1 ex., 14 X 1989 – 1 ex., leg. MB.
- Kielce: Wietrznia (DB73), 17 IV 1994 – 1 ex., leg. MB.
- Kielce: Malików (DB63), 22 VI 2004 – 1 ex., leg. MB.

Wszystkie osobniki w dołach po eksploatacji piasku.

Monotoma conicicollis AUBÉ (Monotomidae)

- Kaczyn ad Daleszyce (DB82), 12 I 1991 – 3 exx., leg. MB.
- Kielce: Piaski (DB73), 28 III 1997 – 2 exx., leg. MB.

Wszystkie osobniki wysiane z mrowisk.

Monotoma angusticollis (GYLL.) (Monotomidae)

- Kaczyn ad Daleszyce (DB82), 12 I 1991 – 2 exx., wysiane z mrowiska, leg. MB.

Lycoperdina succincta (L.) (Endomychidae)

- Kielce: „Góra Grabina” (DB63), 4 IV 1986 – 1 ex., 31 VII 1987 – 3 exx., leg. MB.
- Kielce: „Góra Dalnia” (DB73), 29 VI 1997 – 1 ex., leg. MB.
- „Góra Zelejowa” ad Chęciny (DB62), 6 X 1996 – 2 exx., leg. MB.
- Korzecko ad Chęciny (DB62), 25 X 2002 – 1 ex., 7 IX 2002 – 1 ex., leg. MB.
- Gościńiec ad Chęciny (DB52), 7 VIII 2005 – 1 ex., 7 IX 2006 – 1 ex., leg. MB.

Wszystkie osobniki w owocnikach purchawek (*Lycoperdon* sp.)

Orthocerus clavicornis (L.) (Zopheridae)

- Kielce: Białogon (DB63), 8 VIII 1987 – 1 ex., 1 V – 29 VII 1988 – 4 exx., 21 IV 1994 – 1 ex., leg. MB.
- Suków ad Kielce (DB72), 23 V 1982 – 1 ex., leg. MB.
- Cedzyna ad Kielce (DB73), 2 – 16 V 1992 – 2 exx., leg. MB.
- Mójcza ad Kielce (DB73), 27 IV 1994 – 1 ex., 11 VIII 1995 – 1 ex., leg. MB.

Wszystkie osobniki w dołach po eksploatacji piasku.

Aderus populneus (PANZ.) (Aderidae)

- Kielce (DB73), 18 I 1992 – 3 exx., 1 II 1992 – 1 ex., 19 I 1993 – 1 ex., wszystkie w dziupli topoli, leg. MB.
- Słowik ad Kielce (DB63), 12 IV 1993 – 1 ex., w dziupli lipy, leg. MB.

Curtimorda bisignata (REDT.) (Mordellidae)

– Kielce: Malików (DB73), 13 V 2007 – 3 ex., z żerowiska w drewnianej poręczy, leg. MB.

Pelecotoma fennica (PAYK.) (Rhipiphoridae)

– Kielce: Białogon (DB63), 19 VII 1987 – 1 ex., na uschniętej topoli, leg. MB.

Metoecus paradoxus (L.) (Rhipiphoridae)

– Kielce (DB73), 12 VIII 1997 – 1 ex., leg. MB.

Calopus serraticornis (L.) (Oedemeridae)

– Suków: Papiernia (DB72), 24 IV 1977 – 1 ex., leg. MB.

– Kielce (DB73), 15 V 1979 – 1 ex., 22 IV 2000 – 1 ex., leg. MB.

– ŚPN: ad Psary-Kąty, oddz. 19, „Gajówka Kąty” (DB94), 19 IV 2007 – 1 ex., w nocy do światła, leg. LB et MO.

– ŚPN: „Święty Krzyż” (EB03), 30 V 1978 – 1 ex., leg. J. K. KOWALCZYK (coll. ŚPN).

Rhinomacer attelaboides FABR. (Rhinomaceridae)

– Suków: Papiernia (DB72), 7 V 1983 – 1 ex., leg. MB.

– Kaczyn ad Daleszyce (DB82), 12 V 1983 – 1 ex., leg. MB.

– Kielce: Piaski (DB73), 30 IV 1984 – 1 ex., leg. MB.

– Podsukowie ad Bilcza (DB72), 30 V 1990 – 1 ex., leg. MB.

– Kielce: Baranówek (DB73), 28 V 1991 – 1 ex., leg. MB.

– „Góra Zelejowa” ad Chęciny (DB62), 29 V 1994 – 1 ex., leg. MB.

– Domaszowice ad Kielce (DB73), 24 V 2003 – 1 ex., leg. MB.

Nemonyx lepturoides (FABR.) (Rhinomaceridae)

– „Góra Zelejowa” vic. ad Chęciny (DB62), 6 VI 1993 – 5 ex., na *Consolida regalis* S. G. GREY, leg. MB.

– Kielce: Wietrznia (DB73), 12 VI 1993 – 1 ex., odłowiony w czepak, leg. MB.

Materiał dowodowy (o ile nie zaznaczono inaczej) oraz dokumentacja fotograficzna niektórych obserwacji, znajdują się w zbiorach autorów.

Marek BIDAS, Kielce

Lech BUCHHOLZ, Świętokrzyski PN, Bodzentyn

464. Nowe stanowiska czarnuchowatych (Coleoptera: Tenebrionidae) w Górach Świętokrzyskich

New localities of the Tenebrionidae species (Coleoptera) in the Świętokrzyskie Mts.

KEY WORDS: Coleoptera, Tenebrionidae, new records, Świętokrzyskie Mts., central Poland.

W trakcie badań chrząszczy (Coleoptera) w Górach Świętokrzyskich stwierdzone zostały przez autora niżej wymienione gatunki Tenebrionidae. Przyjęto układ systematyczny według BURAKOWSKIEGO i współautorów (1987: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 14: 1-309). W katalogu tym brak informacji o ich występowaniu w Górach Świętokrzyskich.

Opatrum sabulosum (L.)

– Kielce: Malików (UTM: DB73), 2 V 1976 – 1 ex.

– Dyminy ad Kielce (DB72), 23 III 1990 – 1 ex.

– Cedzyna ad Kielce (DB83), 13 IV 1991 – 1 ex.

– „Góra Rzepka” ad Chęciny (DB62), 2 X 2000 – 1 ex.

Eledona agricola (Herbst)

– Pasma Zgórskie (DB63), 17 VIII 1987 – 4 exx., w hubie.

Neomida haemorrhoidalis (L.)

– Słowik ad Kielce (DB63), 10 III 1984 – 3 exx., 6 IV 1989 – 1 ex., w grzybach nadrzewnych.

Scaphidema metallicum (FABR.)

– Kielce: Brusznia (DB63), 5 IV 1981 – 1 ex.
– Pasma Pośłowickie (DB73), 8 V 1978 – 1 ex.
– Pasma Zgórskie (DB63), 7 IV 1987 – 1 ex.

Platydemia violaceum (FABR.)

– Korzecko ad Chęciny (DB52), 17 III 1997 – 2 exx., 27 IX 2000 – 1 ex., w spróchniałych pniakach dębowych.

Corticeus fasciatus (FABR.)

– Świętokrzyski Park Narodowy [ŚPN]: „Chełmowa Góra” (EB03), 23 VII 1994 – 1 ex.

Corticeus linearis (FABR.)

– Kielce: Biesak (DB73), 1 IV 1988 – 2 exx.
– Suków: Papiernia (DB72), 22 IV 1988 – 2 exx.
– Kielce: Piaski (DB73), 29 VIII 1992 – 2 exx.
– Mójcza ad Kielce (DB73), 3 IV 1997 – 3 exx.

Wszystkie osobniki pod korą sosen.

Corticeus longulus (GYLL.)

– Zagnańsk: Bartków (DB74), 1 IX 1988 – 2 exx., pod korą sosny.

Tribolium madens (CHARP.)

– Kielce (DB73), 6 XII 1990 – 6 exx., w produktach zbożowych, w pomieszczeniu magazynowym.

Alphitobius diaperinus (PANZ.)

– Kielce (DB73), 27 IX 2007 – 1 ex, w pomieszczeniu biurowym.

Uloma culinaris (L.)

– ŚPN: obszar ochrony ścisłej „Święty Krzyż” (EB03), 16 VI 1996 – 2 exx., w spróchniałym pniu jodły.

Uloma rufa (PILL. et MITT.)

– Kaczyn ad Daleszyce (DB82), 17 VIII 1976 – 2 exx.
– Suków: Papiernia (DB72), 27 IV 1983 – 1 ex.
– Niestachów ad Kielce (DB83), 17 VIII 1996 – 1 ex., w pniaku sosnowym.

Tenebrio obscurus FABR.

– Kielce (DB73), 5 VII 1996 – 1 ex. (martwy), na ulicy miasta.

Cylindrinotus dermestoides (ILL.)

– Suków ad Kielce (DB72), 9 V 1977 – 2 exx., 1 IX 1979 – 1 ex.
– „Góra Rzepka” ad Chęciny (DB62), 19 V 2001 – 1 ex., 3 VI 2003 – 1 ex.
– „Góra Sosnówka” ad Chęciny (DB62), 28 IV 2006 – 1 ex., pod korą drzewa liściastego.

465. Nowe stanowisko *Diastictus vulneratus* (STURM, 1805) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Polsce

New locality of *Diastictus vulneratus* (STURM, 1805) (Coleoptera: Scarabaeoidea) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeoidea, *Diastictus vulneratus*, new locality, Sandomierz Lowland, SE Poland.

Obszar rozszedlenia *Diastictus vulneratus* (STURM) obejmuje Europę Wschodnią i Środkową, a także Zachodnią Syberię. Gatunek ten w Polsce znany jest z 8 krain (BURAKOWSKI i in. 1983: Kat. Fauny Pol, Warszawa, XXIII, 9: 1-294). Zamieszkuje głównie środowiska na glebach piaszczystych, z miejscami z podsiąkającą wodą gruntową, na nizu i w niższych położeniach górskich.

Autorzy potwierdzili w swoich obserwacjach, że *Diastictus vulneratus* związany jest z martwą materią organiczną – w miejscach jego występowania chrząszcze spotyka się w wilgotnych, piaszczystych zagłębieniach, często tam, gdzie jesienią została nawiana przez wiatr cienka warstewka liści topoli osiki (*Populus tremula* L.) lub brzozy brodawkowatej (*Betula verrucosa* EHRH.). Autorzy stwierdzili występowanie tego gatunku w Tarnobrzegu, na terenie starej piaskowni (eksploatowanej już tylko w nieznacznym stopniu przez okolicznych mieszkańców):

– Nizina Sandomierska: Tarnobrzeg: osiedle Sobów (UTM:EB50), 20 IV 2004 – 1 ex., 15 V 2005 – 3 exx., stara piaskownia, w wilgotnym, piaszczystym zagłębieniu, leg. J. PERYT; 12 VI 2005 – 3 exx., leg. R. CIEŚLAK; det. et coll. R. CIEŚLAK.

Rafał CIEŚLAK, Świdnik
Jan PERYT, Tarnobrzeg

466. Nowe dla Gór Świętokrzyskich, interesujące żuki (Coleoptera: Scarabaeoidea)

New to the Świętokrzyskie Mts., interesting scarabaeoid beetles (Coleoptera: Scarabaeoidea)

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeoidea, new records, Świętokrzyskie Mts., central Poland.

W trakcie badań w Górach Świętokrzyskich stwierdzono 5 nowych dla tej Krainy gatunków żuków (Scarabaeoidea). Z tej liczby *Trox scaber*, *Aphodius ictericus* a szczególnie *Aphodius conspurcatus* należą do gatunków rzadkich i wykazanych z niewielu stanowisk w Polsce. Obecnie liczba stwierdzonych tutaj gatunków chrząszczy z tej nadrodziny wynosi 87 (BIDAS 2003: Roczn. świętokrz., Ser. B, 29: 119-138).

Materiał został zebrany przez autora i znajduje się jego w zbiorach.

Trox scaber (LINNAEUS, 1767)

- Korzecko ad Chęciny (DB52) – 25.09.2004, 1 ex. – przy dziupli na dębie.
- Kielce: Malików (DB73), 1 VII 2005 – 1 ex. (martwy), w domu.

Copris lunaris (LINNAEUS, 1758)

- „Góra Rzepka” ad Chęciny (DB62), 10 VI 2004 – 1 ex.
- Gościńiec ad Chęciny (DB62), 7 VI 2006 – 2 exx.

Wszystkie osobniki w odchodach krowy.

Aphodius luridus (FABRICIUS, 1775)

– „Góra Sosnówka” ad Chęciny (DB62), 24 IV 2004 – 1 ex., do pułapki przynętowej z odchodami krowy.

Aphodius ictericus (LAICHARTING, 1781)

– Gościńiec ad Chęciny (DB62), 1 VII 2005 – 1 ex., 31 VII 2005 – 3 exx., w odchodach krowy.

Aphodius conspurcatus (LINNAEUS, 1758)

– Borków ad Daleszyce (DB82), 11 XI 2005 – 6 exx., w odchodach konia.

Marek BIDAS, Kielce

467. Nowe stanowiska *Protapion gracilipes* (DIETRICH, 1857) (Coleoptera: Apionidae) w środkowej Polsce

New records of *Protapion gracilipes* (DIETRICH, 1857) (Coleoptera: Apionidae) from central Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Curculionoidea, weevils, Apionidae, *Protapion gracilipes*, new records, central Poland.

Wśród gatunków rozszerzających swój zasięg w Polsce od szeregu lat wymieniany jest ryjkowiec *Protapion gracilipes* (DIETR.). Stwierdzony u nas po raz pierwszy w rejonie Przełęczy Dukielskiej w Beskidzie Niskim prawie 30 lat temu (PETRYSZAK, BILIŃSKI 1978: Pol. Pismo ent., **48**: 181-185), sukcesywnie odnajdywany był we wschodniej Polsce coraz dalej od tego miejsca i obecnie znany jest już, poza Beskidem Wschodnim, także z Bieszczadów i doliny Bugu na Wyżynie Lubelskiej (WANAT, GOSIK 2003: Nowy Pam. fizjogr., **2**: 31-52). O tym, że ekspansja tego ryjkowca w Polsce ma już szeroki zasięg świadczą jego najświeższe, wymienione niżej stwierdzenia w nowych krainach.

– Roztocze: Kąty Drugie (FB41), 4 VII 2006 – 7 exx.; „Biała Góra” (FA79) ad Tomaszów Lubelski, 6 VII 2006 – 7 exx.

– Wyżyna Małopolska: Rezerwat „Polana Polichno” (DA69), 6 VII 2005 – 1 ex.

– Góry Świętokrzyskie: Świnia Góra (DB82) ad Daleszyce, 8 VII 2007 – 3 exx.

Wszystkie okazy zostały zebrane przez autora i znajdują się w jego kolekcji w Muzeum Przyrodniczym we Wrocławiu.

Wyżej wymienione stanowiska były od kilkadziesiąt lat eksplorowane przez badaczy ryjkowców, w tym oba stanowiska roztoczańskie bardzo intensywnie (także przez autora niniejszej notatki), a jednak nie udało się wcześniej stwierdzić na nich *P. gracilipes*. Stanowi to kolejny argument na poparcie tezy o jego rozprzestrzenianiu się w naszym kraju. Jak się wydaje, tak jak w krajach sąsiednich w Polsce jest on monofagiem koniczyny pogiętej (*Trifolium medium* L.) i gatunkiem związanym z ciepłolubnymi zbiorowiskami neutrofilnymi z klasy *Trifolio-Geranieetea sanguinei* i związku *Trifolion medii*, występującymi najczęściej w wąskich strefach ekotonowych pomiędzy lasami i okrajkami, a otwartymi zbiorowiskami trawiastymi. Ryjkowiec ten unika bardziej suchych muraw kserotermicznych i napiaskowych, wnikając co najwyżej na ich bardziej wilgotne i zacienione fragmenty. Wobec rozpowszechnienia praktycznie w całej Polsce rośliny żywicielskiej i dogodnych biotopów, trudno sądzić by napotkał on na swej drodze poważniejsze bariery po pokonaniu łuku Karpat. Należy się zatem spodziewać, że w krótkim czasie ryjkowiec ten pojawi się na większości obszaru kraju.

Marek WANAT, Muz. Przyr. UW, Wrocław